

EM
EM005753

Oslo, 12. desember 2005

Det Kongelig Arbeids- og Sosialdepartement
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

E-post: bodil.stueflaten@asd.dep.no

Deres ref.
200503595-/BOS

Vår ref.
529/539/95/00416

Arbeids- og sosialdepartementet	
Saksnr.: 200503595	Dok.nr.: 4
Arkivkode: 867.61	Dato: 13.12.05
Avd.: AMS/AMS 1	Saksbeh.:
U.off.:	

EVALUERING AV ALLMENNGJØRINGSORDNINGEN - HØRING

Det vises til Arbeids- og Sosialdepartementets brev av 22. september 2005.

Generelt om allmenngjørings instituttet

Norges Rederiforbund kjenner best allmenngjørings instituttet fra nyere tids teknikk med å allmenngjøre tariffavtaler inngått mellom hovedorganisasjonene LO og NHO. Dette har ikke vært noen heldig ordning etter Forbundets oppfatning. Den medvirker til at regelverk som er tilpasset de områder LO og NHO regulerer, overføres til andre områder hvor reglene ikke passer, og derfor skaper problemer. Det er viktig at myndighetene tar hensyn til hvilke organisasjoner som er de relevante sosialparter innenfor ulike områder, og ikke bare overlater innhold av lov og forskrifter på arbeidslivets område til de to store organisasjonene LO og NHO.

Mulighet for å benytte relevante tariffparter fremfor Allmenngjøringsnemnda

Loven om allmenngjøring av tariffavtaler forutsetter at Allmenngjøringsnemndas vedtak er knyttet til landsomfattende tariffavtaler som gjelder på et bestemt område/bransje. Dette burde forhindre at det legges vekt på avtaleordninger som er lite relevante i bransjen. Vedtaket vil bare bli knyttet til avtaler mellom representative parter i bransjen/området.

Dessverre har loven ingen bestemmelser som gir relevante tariffparter en mulighet til å løse de spørsmål som Allmenngjøringsnemnda skal treffe vedtak om, før saken overlates til Allmenngjøringsnemnda. Etter vår oppfatning burde denne muligheten være uttømt før saken overlates til Nemnda.

Loven unntar arbeidsforhold på skip registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister fra sitt område. Det fremgår av forarbeidene at loven om Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS loven) har tilstrekkelige regler. NIS loven sier at tariffavtaler kan inngås med norske eller

utenlandske fagforeninger, men at norske fagforeninger har rett til å delta i forhandlingene. Etter en noe vanskelig startfase, har disse regler fungert meget bra i de vel 18 årene NIS loven har vært i kraft. Professor Henning Jakkhelns utredning til Departementet, som er en viktig del av NIS lovens forarbeider, påpeker at tariffavtaler mellom relevante parter vurderes som en garanti for ikke-diskriminering og likebehandling. Etter Forbundets oppfatning er denne løsningen langt bedre enn ordningen med allmenngjøring av tariffavtaler ved egen Nemnd.

Vår erfaring viser at den type spørsmål som allmenngjøringsloven dekker, avverging av forskjellsbehandling av utenlandske arbeidstagere, kan håndteres av tariffpartene og håndteres bedre enn av en særlig Nemnd.

Forskjellsbehandling og ”sosial dumping”

Den diskusjon som er kommet i EU – EØS – om forskjellsbehandling og sosial dumping etter EU utvidelsen 1. mai 2004, viser at disse problemstillinger er vanskeligere enn antatt i teori og praksis. Frem til 1. mai 2004, har meget få EU/EØS borgere benyttet seg av regler i EU traktaten og EU forordningen om fri bevegelse av arbeidskraft. Arbeidstagere flest har ønsket å forbli i sitt hjemland. Med utvidelsen av EU har dette endret seg.

De gamle EU landene drøfter muligheter for å beskytte arbeidstagere fra nye EU land mot forskjellsbehandling og sosial dumping i gamle EU land. Dessverre oppleves disse vernetiltakene som en begrensning av EU reglene om fri bevegelse av arbeidskraft, av arbeidstagere og fagforeninger i de nye EU landene. Arbeidstagere i gamle EU land ønsker ikke bare å hjelpe arbeidstagere fra nye EU land, men også å verne arbeidsplasser for arbeidstagere i gamle EU land.

Hvilke utenlandske arbeidstagere er gjenstand for vedtak av Allmenngjøringsnemnda

Lov om allmenngjøring av tariffavtaler ble vedtatt 4. juni 1993 og trådte i kraft 1. januar 1994, dvs. parallelt med EØS-avtalen. Inntil utvidelsen av EU 1. mai 2004 har ikke loven vært anvendt. Erfaringene med loven er derfor sterkt begrenset. De saker Nemnda har behandlet har ikke berørt utenlandske arbeidstagere fra EU som er ansatt i norske bedrifter. Allmenngjøringsnemnda har bare behandlet saker som gjelder utenlandske EU arbeidstagere som er sendt ut av en bedrift i hjemlandet, fordi denne bedriften har fått et oppdrag for en norsk bedrift som skal utføres i Norge.

Nemndas sakfelt har derfor bare omfattet personer med midlertidig opphold i Norge, som ikke har til hensikt å flytte til Norge. Oppholdet i Norge vil ofte være kortvarig, og den ansatte opprettholder da sin tilknytning til hjemlandet med bolig og familie der. I henhold til gjeldende skatte- og trygderegler, vil disse ansatte kunne være unntatt fra skatt og trygdeplikt til Norge i medhold av skatteavtaler og EUs sosialtrygdforordning 1408/71.

EUs regelverk forutsetter fri adgang til å yte tjenester. Konkurransen fra utenlandske EU bedrifter må derfor godtas. EUs direktiv om utestasjonering 71/1996 forutsetter at det kan gjøres unntak fra krav om vertslandets arbeids- og lønnsvilkår for arbeid begrenset til 1 måned. Det er uklart i hvilken utstrekning Allmenngjøringsnemnda har adgang til å bestemme at dens vedtak ikke skal gjelde kortvarige ansettelsesforhold. Direktivet om

utestasjonering som er vedtatt flere år etter loven om allmenngjøring, har også andre regler som gir større fleksibilitet og flere løsninger enn allmenngjøringsloven.

Vi tillater oss i denne sammenheng å minne om de problemer som er oppstått i Sverige etter at krav fra svenske fagforeninger overfor en latvisk bedrift medvirket til at denne gikk konkurs og ikke fikk utført sitt oppdrag i Sverige. EU Kommisjonen har kommet med meget kritiske uttalelser i denne sammenheng, og har gjort gjeldende at svensk rett er i strid med EU retten. Dette kan tilsi at norske myndigheter bør avklare med ESA om allmenngjøringsloven er i overensstemmelse med EU retten.

Som påpekt foran er NIS skip unntatt fra reglene i lov om allmenngjøring. I lys av Norges internasjonale forpliktelser anser vi det som selvsagt at loven ikke berører eller regulerer ansettelsesforhold på utenlandske skip.

Innspill og forslag til endringer av loven om allmenngjøring av tariffavtaler

1. Forbundet registrerer at Departementet erkjenner at allmenngjøringslovens ordning er unik, særlig når det gjelder instituttets begrunnelse. Det finnes ikke tilsvarende regler i EU (EØS) området, selv om loven ble vedtatt som ledd i tiltredelse av EØS avtalen. Den representerer derfor særnorske tiltak i tilknytning til EØS forpliktelser.

Departementet har fått forslag fra arbeidstakerorganisasjoner om å gjøre allmenngjøringsloven mer egnet som virkemiddel mot sosial dumping, enn det de mener at gjeldende regler gir mulighet for. Fagforeningene etterlyser også adgang til å gi Nemndas vedtak tilbakevirkende kraft (fra tidspunkt saken kom inn til Nemnda), og ber om at vedtakene skal inneholde større spesifisering av hvilke arbeids- og lønnsvilkår som skal gjelde. NHO har ment at det må være tilstrekkelig med angivelse av en minstelønn sats.

Som nevnt foran er Forbundet sterkt i tvil om hensiktsmessigheten av, og behovet for, Allmenngjøringsnemnda. Vi mener at de spørsmål Nemnda skal behandle blir best avgjort i avtaler mellom relevante tariffparter. Loven om allmenngjøring medvirker til en meget komplisert og byråkratisk behandling av spørsmål som burde vært overlatt relevante sosialparter, samtidig som ordningen lett kan medvirke til at man får mindre fleksible og virksomhetsrelevante løsninger.

2. Dokumentasjonskravet

Departementet har mottatt en rekke innspill om endring av reglene for dokumentasjon (vilkår for at Nemnda skal ta en sak under behandling). Vi oppfatter at arbeidsgiverorganisasjonene mener at Nemnda har stilt for lave krav til å ta en sak under behandling. Det er dessuten stor uenighet mellom organisasjonene på arbeidsgiver- og arbeidstagersiden om hvor terskelen skal settes. Departementet mener at det inntil videre ikke er grunnlag for å endre lovens regler, og antar at Nemnda nå har fått erfaring med hvorledes den skal skaffe seg et godt grunnlag for å ta en sak under behandling.

Det er vanskelig å forstå Departementets beslutning når Nemnda selv etterlyser føringer for hvilke saker den skal ta under behandling, samtidig som det er uenighet mellom sosialpartene om hvilke saker som skal tas under behandling.

3. Oppfyllelse av opplysningsplikten
Departementet vil foreløpig ikke å skjerpe reaksjoner overfor arbeidsgivere/virksomheter som ikke oppfyller sin opplysningsplikt overfor Nemnda, i medhold av lovens § 7. Lovens § 7 gir også offentlig myndighet opplysningsplikt overfor Nemnda, slik at denne plikten gjelder uten hinder av taushetsplikt. Dette alene skulle medvirke til at Nemnda får det grunnlag det trenger for de saker som kan tas under behandling.
4. Innsynsretten
Departementet mener at det for tiden ikke er grunn til å innføre regler om innsynsrett for fagforeninger eller sentrale organisasjoner (sosialpartene). Forbundet er enig i dette standpunkt, samt støtter de uttalelser i dette spørsmålet som er avgitt av NHO.
5. Tilgang til annen registrert informasjon
Departementet anser Sentralskattekontoret for utenlandssaker som en sentral etat for opplysninger fra myndighetene til Nemnda (jfr. lovens § 7). Folketrygdkontoret for utenlandssaker kan antagelig også være en viktig kilde. Vår erfaring er imidlertid at utveksling av informasjon mellom myndigheter og EU stater kan gå tregt, fordi man bruker forskjellige formularer, og forskjellige ID nummer for arbeidsgiver og arbeidstagere.
6. Tilsyn med allmenngjøringsforskriften
Departementet har etterlyst overfor de tariffparter, som de har bedt om innspill fra, om det er behov for skjerping av boikott adgangen for fagforeningene etter allmenngjøringslovens § 7, eller skjerpet tilsyn av Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet. Med utgangspunkt i de innspill som er mottatt, vil Departementet foreløpig ikke utvide Arbeidstilsynets eller Petroleumstilsynets oppgaver, men påpeker at hovedsanksjonsmiddel for gjennomføring av loven, er partenes adgang etter lovens § 5 til å gå til boikott for å fremtvinge etterlevelse av allmenngjøringsvedtak. Det sies intet om skjerping av boikott adgangen.

Forbundet vil påpeke at den norske boikott loven er unik i EØS sammenheng. Bare Sverige har tilsvarende lovregler. Vi forutsetter at det på dette punkt ikke gjennomføres endringer.

7. Innsynsretten når det er fastsatt forskrifter om allmenngjøring
Arbeidstagersiden mener det er behov for generell innsynsrett for at boikottadgangen skal være effektiv. Arbeidsgiversiden mener dette er unødvendig, og påpeker at Arbeids- og Petroleumstilsynet har ansvaret for oppfølging av vedtak og kan politianmelde forholdet. Departementet viser til at man her er på et felt hvor partene i arbeidslivet normalt har hatt ansvaret for oppfølging uten innblanding fra myndighetene. Departementet mener likevel at innsynsrett i lønns- og arbeidsvilkår i virksomheter som er omfattet av et allmenngjøringsvedtak, vil være en begrenset form for innsynsrett. Departementet mener imidlertid at en innsynsrett må ha hjemmel i lov eller forskrift, og er innstilt på å fremme forslag om slik innsynsrett.

Forbundet viser til sine tidligere bemerkninger, så vel til om det er behov for regler om allmenngjøring, som til det forhold at Norge på dette felt er i ferd med å få

forskjellige regler fra EU med sterkere arbeidskampmidler enn det som er vanlig ellers i Europa. Vi er derfor uenig i Departementets forslag til forskrifter.

8. Byggherre/oppdragsgiver ansvaret
Forbundet registrerer at Departementet her er særlig opptatt av forhold i byggebransjen, dvs. et område som ligger utenfor det som er Forbundets ansvar. Vi oppfatter at fagforeningene har uttalt seg om dette spørsmålet, men har ikke kunnet finne uttalelser fra arbeidsgiversiden. Forbundet finner det da ikke naturlig å uttale seg om Departementets forslag til forskrifter for byggebransjen.
9. Tvisteløsninger
Departementet mener at tvister om Nemndas vedtak (forskrifter) bør kunne forelegges Arbeidsretten, til uttalelse før domstolene treffer avgjørelse. Siden det dreier som om forskrifter som ikke kan påklages til annen forvaltningsinstans, synes Arbeidsretten å være en naturlig løsning. Men Forbundet vil nok en gang påpeke at hele systemet som lov om allmenngjøring av tariffavtaler legger opp til, er svært komplisert og byråkratisk.
10. Fortsatt allmenngjøring
Vi er skeptiske til at Nemnda gis myndighet til å forlenge et allmenngjøringsvedtak utover den periode det er fattet for. Det må i så fall være betinget av at partene som berøres gir samtykke. Forholdene kan være endret, slik at Nemnda ikke uten videre kan bygge på de forutsetninger det gjorde da vedtaket ble fattet. Dette er nok et eksempel på at Nemndas ordning er uegnet. Forbundet er derfor ikke enig i Departementets forslag til ny bestemmelse i lovens § 4.
11. Tariffnemndas kompetanse
Forbundet er enige i Departementets bemerkninger om at allmenngjøringsloven representerer et brudd på prinsippet om at lønnsfastsettelse er et anliggende for arbeidslivets parter. Vi er også enig NHOs bemerkninger om at det er uheldig at Nemnda er gitt kompetanse til å fatte vedtak (forskrifter) som ikke er underlagt vanlig demokratisk kontroll. Som påpekt foran, er vår oppfatning at dette systemet er uheldig og burde avvikles.
12. Oppsummering
Forbundet er uenig i Departementets forslag om:
  - rett til innsyn
  - plikt til å innta klausuler i byggherre kontrakter
  - forlengelse av allmenngjøringsvedtak

Forbundet har ikke innvendinger til at Arbeidsretten konsulteres av de ordinære domstoler som forelegges tvister om allmenngjøringsvedtak.

Med hilsen
NORGES REDERIFORBUND

Arvid Gusland